

ЗАБОРОННІ НОРМИ, ЯКІ ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ ПРАЦІВНИКАМИ В ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИЦІ ТА ПОКАРАННЯ ЗА ЇХ ПОРУШЕННЯ

ЗАРОСИЛО Володимир Олексійович - доктор юридичних наук, професор, завідуючий кафедрою управління безпекою та правоохоронної діяльності інституту права імені Володимира Великого МАУП

ЗАРОСИЛО Віталій Володимирович - старший викладач Академії муніципального управління

В статті на основі аналізу законодавства України в галузі електроенергетики проведено вивчення заборонних норм, які використовуються в зазначеній сфері. В результаті аналізу встановлено, що окремі питання забезпечення електроенергією та її використання застаріли, тому внесені пропозиції направлені на внесення змін до діючого законодавства

Ключові слова: електроенергія, споживачі електроенергії, постачальники електроенергії, заборони у сфері використання електроенергії, покарання за неправильне використання електроенергії

Постановка проблеми

Сучасний стан енергетичного забезпечення України можна визначити як напружений. Військові дії на Сході України, енергетична блокада з боку Російської Федерації, зменшення кількості вугілля та газу, які є необхідним компонентом виробництва електроенергії, – все це впливає на стан електроенергетики в Україні.

В адміністративному праві сьогодні визначено три способи правового регулювання дозволу, заборони та ліцензування. Всі вони використовуються в галузі електроенергетики. Проте актуальними питаннями зараз стають питання про застосування заборонних норм в електроенергетиці, адже тільки шляхом жорсткої економії та припинення витрат електричної енергії можна врятувати країну від енергетичного колапсу. Тому метою даної статті є визна-

чення напрямів застосування заборонних норм у галузі електроенергетики, які повинні впорядкувати правовідносини і допомогти вирівняти ситуацію.

Стан вивчення проблеми

Питання щодо застосування заборонних норм в електроенергетиці в юридичній літературі практично не розглядалися, тому ми можемо знайти їх в окремих підручниках і посібниках з адміністративного права [1,2,3] та в окремих дисертаційних дослідженнях [4,5,6]. Разом з тим усі питання заборонних норм в основному стосуються застосування норм визначених в Кодексі України про адміністративні правопорушення [7]. Це статті, які стосуються відповідальності за порушення вимог нормативно-правових актів щодо технічної експлуатації електричних станцій і мереж та енергетичного обладнання (ст. 95-1), порушення Правил охорони електричних мереж (ст. 99), Порушення правил користування енергією чи газом (ст. 103-1) створення перешкод у виконанні робіт, пов'язаних з обслуговуванням об'єктів електроенергетики (ст. 185-12), ухилення від виконання або несвоєчасне виконання приписів Державної інспекції з енергетичного нагляду за режимами споживання електричної та теплової енергії (ст. 188-20) та Ухилення від виконання або несвоєчасне виконання рішень національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики (ст. 188-21). Разом з тим чіткого, цілеспря-

мованого впливу на громадян та юридичних осіб, які порушують правила користування та експлуатації електричних мереж, ще, на жаль, немає.

Виклад основних положень

Аналіз законодавства у сфері електроенергетики показує, що є багато недоліків та недостатньо врегульованих аспектів цієї проблеми. Ми вважаємо, що питання попередження у сфері забезпечення громадян та юридичних осіб електроенергією, охорона ліній електропередач та всієї структури пов'язаної з електроенергетикою, вимагає більш широкого застосування заборонних норм права. Це викликано не лише марнотратством електричної енергії, а й тим, що в сучасних умовах зростають ціни на електричну енергію, зростають витрати на її виробництво, а відповідно і зростає відповідальність за всі порушення, пов'язані з електроенергетикою.

Усі законодавчі норми, які передбачають відповідальність за порушення правил користування електроенергетикою свідчать, що на осіб, які порушують правила користування електричною енергією або допускають порушення у сфері забезпечення електроенергією та інші порушення може бути накладено штраф.

Наприклад, стаття 95-1 Кодексу України про адміністративні правопорушення передбачає відповідальність за порушення вимог законодавчих та підзаконних нормативних актів щодо технічної експлуатації електричних станцій і мереж, енергетичного обладнання та об'єктів електроенергетики. Санкція статті передбачає попередження або штраф [7]. Стаття 98 Кодексу України про адміністративні правопорушення передбачає відповідальність за марнотратне витрачання паливно-енергетичних ресурсів, у тому числі й електроенергії. За порушення вимог передбачених цієї статтею також передбачено штраф.

Подібні покарання передбачені і за порушення, передбачені статтями Кодексу України про адміністративні правопорушення 99, – Порушення правил охорони електричних мереж, 103-1 Порушення правил користування енергією чи газом, 185-

12. Створення перешкод у виконанні робіт, пов'язаних з обслуговуванням об'єктів електроенергетики та 188-21. Ухилення від виконання або несвоєчасне виконання рішень національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики [7].

На нашу думку, таке трактування порушень у сфері електроенергетики не дає підстав сподіватися на те, що порушники будуть дотримуватися встановлених правил. Звичайно, можна посилити відповідальність за порушення згаданих правил, які відмічені в Кодексі України про адміністративні правопорушення шляхом перенесення їх до Кримінального кодексу України. Разом з тим це не вирішить проблему.

Треба, мабуть, впорядкувати законодавство, перш за все передбачити в Кодексі України про адміністративні правопорушення санкції щодо фізичних та юридичних осіб, які допускають порушення у вигляді відключення їх від користування електроенергією. Такі санкції передбачені Постановою Кабінету Міністрів України № 731 від 17 липня 2009 р. «Про внесення змін до пункту 53 Правил користування електричною енергією для населення» [8] та і в самих правилах користування електричною енергією для населення, які затверджені Постановою Кабінету Міністрів України № 1357 від 26 липня 1999 року. (Про затвердження Правил користування електричною енергією для населення) [9] є багато норм, які є забороняючими, але вони не відображені у Кодексі України про адміністративні правопорушення [7].

Наприклад, п 48 згаданої постанови містить цілий ряд обмежень та заборонних норм, які включають відповідальність за прострочення термінів внесення платежів за спожиту електроенергію, за порушення правил використання електроенергії, невиконання рішень Державної інспекції з енергетичного нагляду за споживанням електричної енергії або ухилення від виконання таких рішень і приписів, розкрадання електроенергії, пошкодження відповідних приладів, які ведуть облік використаної електроенергії, пошкодження об'єктів, які виробляють та постачають електроенергію

та перешкоджання посадовим особам постачальника електроенергії виконувати свої службові обов'язки [9]. На нашу думку, в цьому переліку вказано не всі порушення, які можуть відбуватися в електроенергетиці. Це можуть бути різні види розкрадання електроенергії порушення, пов'язані з обліком електроенергії та інші порушення.

Не передбачено також і відповідальності за корупційні правопорушення, які можуть зустрічатися в галузі електроенергетики. Ми не можемо віднести такі правопорушення до заборонних норм, адже вони можуть бути віднесені до загальних заборонних норм і мати свою специфіку.

З іншого боку в постанові передбачено також відповідальність постачальників електроенергії, які повинні: не наносити шкоди споживачам електроенергії, а якщо така шкода заподіяна, то відшкодувати її, якщо постачання електроенергії не відбувається з вини постачальника він відшкодовує її вартість, не постачати електроенергію, яка не відповідає встановленим стандартам, а також надавати послуги з постачання електроенергії, які не відповідають встановленим нормам, не відмовляти споживачам у наданні інформації щодо спожитої електроенергії та ухилятися від перевірки якості електроенергії.

Якщо порівняти ці заборони з визначеними в Кодексі України про адміністративні правопорушення, то ми також побачимо, що не всі з них внесені до кодексу. Тому для впорядкування заборонних норм слід внести всі ці норми до Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Особливо цікавими є проблеми, пов'язані з відключенням споживачів від використання електроенергії. На нашу думку, і це частково визначено в Правилах користування електричною енергією для населення питання про відключення треба вирішувати в кожному конкретному випадку окремо. Все залежить від різних обставин, платоспроможності споживача, можливості використання так званого пролонгованого виду вилат за спожиту електроенергію.

На нашу думку, слід передбачити мож-

ливість компромісів стосовно оплати за спожиту електроенергію. Це можуть бути такі міри, як використання певного виду кредитів для споживачів, який може бути розрахований на період до одного року, або інші види пролонгованих платежів, наприклад, вираховування певних сум з заробітної плати та т. ін.

Не повністю використовується в системі забезпечення нас електроенергією і форма щодо різних тарифів за спожиту енергію. Треба проводити більш широкую роз'яснювальну роботу та змушувати населення використовувати електричні прилади в той період, коли оплата за електроенергію є нижчою.

Є необхідність також переглянути і заборони, які стосуються підключення до електричних сіток з боку споживачів без відповідного дозволу або з порушенням вимог і правил щодо дотримання техніки безпеки. Особливо важливим є саме дотримання техніки безпеки, адже майже щомісяця в Україні гинуть люди, які порушували правила користування електроенергією, проводили самостійні підключення, перевіряли стан електричних приладів з порушеннями техніки безпеки та включали такі прилади. В даному випадку також не передбачено конкретної відповідальності за згадані порушення, які можуть призвести до травмування або загибелі людей.

Висновки

У сучасній системі заборонних норм, які використовуються в електроенергетиці є цілий ряд недоліків. Треба, в першу чергу, впорядкувати законодавство, яке регулює застосування заборонних норм, переглянути види стягнень за порушення встановлених правил та вимог. Особливо актуальною така проблема стає зараз, коли передбачається відключення від користування електроенергією у зв'язку з міжнародною обставкою та агресією Москви.

Література

1. Д. Н. Бахрах Административное право / Д.Н. Бахрах, Б.В. Росинский, Ю.Н. Стариков. – 3-е изд. – М. Норма, 007. – 816 с.

АНОТАЦІЯ

У статті на основі аналізу законодавства України у галузі електроенергетики проведено вивчення заборонних норм, які використовуються у цій сфері. В результаті аналізу встановлено, що окремі питання забезпечення безпеки користування електроенергією та її використання застаріли, тому внесено пропозиції, які спрямовані на зміни у існуючому законодавстві.

SUMMARY

In the article at the base of the analyses of the legislation of Ukraine in the sphere of the using of electrical energy the study of the prohibiting norms that are applied in the named sphere are learned. The result of the analyses shows that some questions of the security of supplying of electrical energy are obsolete, that's why the proposals as for the changers in the legislation were given

2. Адміністративне право України: Підручник / За заг. ред. С.В. Ківалова. – Одеса, Юридична література, 2003. – 896 с.

3. Стеценко С.Г. Адміністративне право України: навчальний посібник. – К. : Атіка, 2007. – 624 с.

4. Сердюченко О. В. Адміністративно-правові засади забезпечення енергетичної безпеки України: дис.. канд. юрид. наук . спеціальність 12.00.07 / Сердюченко Олександр Володимирович. – Х. 2009. – 230 с.

5. Губрієнко О. М. Організаційно-правові засади державного управління в галузі електроенергетики в Україні: дис.. канд. юрид. наук . спеціальність 12.00.07 / Губрієнко Олена Миколаївна. – К, 2006. – 221 с.

6. Кострубіцька О. Є. Адміністративна відповідальність за правопорушення в

паливно-енергетичному комплексі України: дис.. канд. юрид. наук . спеціальність 12.00.07 / Кострубіцька Олена Євгенівна – К, 2010. – 234 с.

7. Науково-практичний коментар Кодексу України про адміністративні правопорушення / Р.А. Калюжний, А.Т. Комзюк, О.О. Погрібний та ін. – видання третє. – К.: Алерта, КНТ, ЦУЛ., 2010 – 684 с.

8. Про внесення змін до пункту 53 Правил користування електричною енергією для населення Постанова Кабінету Міністрів України № 731 від 17 липня 2009 р.

9. Про затвердження Правил користування електричною енергією для населення: Постанова Кабінету Міністрів України № 1357 від 26 липня 1999 року.